

Września

Od Poraja do ratusza

3/P/20

Pierwsza wzmianka o Wrześni znajduje się w dokumencie wydanym w Poznaniu w 1256 r., a lokację miasta określa się na połowę wieku XIV. Było to miasto prywatne, należące do rodu Porajów. W średniowieczu Września rozwijała się jako ośrodek rzemiosła i handlu. Spowodowane to było usytuowaniem przy trakcie handlowym z Kalisza do Gniezna. W czasach najazdu szwedzkiego (1655–1660) miasto zostało spalone, a później kilkakrotnie dotknięte epidemiami zarazy. Od II rozbioru Polski w 1793 r. przeszło pod pruskie panowanie. W okresie dominacji napoleońskiej funkcjonowało w granicach Księstwa Warszawskiego (1807–1815). Po postanowieniach w Wersalu miasto ponownie znalazło się w obrębie Prus. W 1841 r. Września na mocy specjalnego dokumentu uzyskała samodzielność, uniezależniając się spod wpływów prywatnych właścicieli. Podczas wydarzeń Wiosny Ludów (1848 r.), pod Sokołowem, powstańcy pod dowództwem dyktatora Ludwika Mierosławskiego stoczyli zwycięską bitwę z Prusakami. Jednak to bohaterstwo dzieci, a nie dorosłych rozstawiło Wrześnię, zapisując karty historii głośnym strajkiem przeciw próbom germanizacji. W maju 1901 r. dzieci wrzeńskie przeciwstawiły się nakazowi przeprowadzania lekcji religii po niemiecku. Chcąc złamać opór, Prusacy stosowali dotkliwe kary fizyczne, także w postaci masowej chłosty. W XIX stuleciu miasto zyskało połączenia kolejowe i kolejne zakłady przemysłowe. W toku wydarzeń Powstania Wielkopolskiego (1918–1919) wrzeński batalion powstańczy wyzwolił miasto już 28 grudnia 1918 r. — zaledwie dobę po wybuchu w Poznaniu. W dwudziestoleciu międzywojennym Września rozwijała się pomyślnie, powstawały budynki użyteczności publicznej i sieć kanalizacyjna, propagowano kulturę polską. Spod okupacji hitlerowskiej (1939–1945) miasto zostało wyzwolone 22 stycznia 1945 r. przez żołnierzy radzieckich 1 Frontu Białoruskiego. Obecnie jest silnym ośrodkiem przemysłowo-usługowym oraz ważnym węzłem komunikacyjnym.

Źródło: <https://regionwielkopolska.pl>

Źródło mapy: ©autorzy OpenStreetMap

Opracowanie trasy: Wojciech Drozda, Andrzej Krochmal

www.treklub.waw.pl

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (3/P/20)

PK 1	Założony w 1925 r. park miejski. Od 1935 r. nosi on imię marszałka Józefa Piłsudskiego.
	<i>Co jest pomnikiem przyrody?</i>
PK 2	<i>Ile kamiennych kul znajduje się przy schodach?</i>
PK 3	<i>Kto na muralu patronuje rocznicy 1918?</i>
PK 4	<i>Ile stopni mają schody prowadzące do parku?</i>
PK 5	Drewniana figura przy wjeździe do miasta.
	<i>Kto wita przybywających?</i>
PK 6	Mural o tematyce historycznej.
	<i>Ile miejscowości wymienionych zostało w części poświęconej latom 1918-1919?</i>
PK 7	Założony ok. 1800 r. cmentarz rzymskokatolicki, obecnie nieczynny. Najstarsza mogiła pochodzi z 1848 r. Znajduje się na nim niewielka kaplica oraz groby z różnych okresów, związane z ważnymi wydarzeniami historycznymi.
	<i>Ile nazwisk zapisano na nagrobku Pomnika Katyńskiego?</i>
PK 8	<i>Ile nazwisk umieszczono na murku okalającym zbiorową mogiłę Powstańców Wielkopolskich?</i>
PK 9	<i>Ile kamiennych słupków otacza zbiorową mogiłę ofiar z lat 1939-1945?</i>
PK 10	Budynek szkolny oddany do użytku 14 października 1903 r. dla Katolickiej Szkoły Ludowej we Wrześni (<i>Katholische Volksschule in Wreschen</i>) – obecnie Samorządowa Sz. P. nr 1. Tablica upamiętniająca nadanie szkole imienia 68 Wrzesińskiego PP (1988).
	<i>Co zachowaliśmy?</i>
PK 11	Kamienna rzeźba grupy pasyjnej. Obelisk przedstawia jedną z najbardziej rozpoznawalnych scen z Drogi Krzyżowej.
	<i>Ile figur zostało przedstawionych?</i>
PK 12	Figura św. Stanisława postawiona w 1869 roku przez Towarzystwo Przemysłowe.
PK 13	<i>Ile stylizowanych latarni oświetla plac wokół figury?</i>
	Tężnia z solanką z Zabłocia wydobywaną od 1892 roku, o największej na świecie zawartości jodu.
PK 14	<i>Na ilu drewnianych słupach wspiera się dach?</i>
PK 15	Kamienica z 1898 roku.
	<i>Ile twarzy patrzy z fasady budynku?</i>
PK 16	Fara Wniebowzięcia NMP i św. Stanisława BM. Parafia farna była wzmiankowana już w XIV w. Obecny kościół wzniesiono w XV w. Zniszczony przez Szwedów podczas „potopu”, kilka lat później został odbudowany. W latach 1881-1887 kościół poddano gruntownej renowacji wg projektu Z. Gorgolewskiego, autora kilku wielkopolskich pałaców i okazałej Opery Lwowskiej.
	<i>Ile zegarów umieszczono na wieży kościelnej?</i>
PK 17	<i>Jaki rok widnieje na wiszącym na ścianie prezbiterium krzyżu?</i>
PK 18	Pomnik Jana Pawła II autorstwa warszawskiej rzeźbiarki Iwony Jesiotr-Krupińskiej odsłonięty 21 maja 2009 r.
	<i>Ile postaci znajduje się na płaskorzeźbach?</i>
PK 19	Miejsce pamięci bł. księdza Jerzego Popiełuszki odsłonięte w 25. rocznicę jego śmierci. Pomnik kapłana „Solidarności” tworzą młody dąb oraz niewielki głąz z tabliczką.
	<i>Skąd pochodzi głąz?</i>
PK 20	Budynek sądu utrzymany w stylu renesansu gdańskiego z 1906 roku.
	<i>Ile orłów znajduje się na fasadach budynku od strony ulic?</i>
PK 21	Budynek dawnego więzienia. Miejsce kaźni polskich patriotów, w tym członków podziemia antykomunistycznego oraz pewnej organizacji niepodległościowej. Tablice pamiątkowe.
	<i>Jak nazywała się ta organizacja?</i>
PK 22	Dom lekarza Floriana Uliszewskiego-Kadena. Po wojnie m.in. siedziba Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Miejsce pamięci narodowej przed budynkiem.
	<i>Z którego roku pochodzi pamiątkowa tablica?</i>
PK 23	Budynek z 1925 roku wzniesiony dla urzędników miejskich, obecnie Komendy Powiatowej Policji.
	<i>Ile łabędzi umieszczono nad wejściami do budynku od strony ulic?</i>
PK 24	Neogotycki ratusz z l. 1909-1910 autorstwa Asmusa ze Świdnicy wzniesiony na miejscu dawnej poczty konnej, która spłonęła w 1905 r. Tablica w chodniku przy ścianie ratusza upamiętniająca 750-lecie pierwszej wzmianki o Wrześni.
	<i>Kto tu się osiedlił?</i>
PK 25	Ławeczka Bronisławy Śmidowiczówny – współorganizatorki Strajku Dzieci Wrzesińskich z 1901 r.
	<i>Jaki tytuł nosi książka leżąca na ławce?</i>

Odpowiedzi należy przestać na e-mail: poczta@trino.pttk.pl lub za pomocą formularza.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, tzw. RODO), przesyłający wyraża zgodę na publikację na liście osób, które przebyły trasę TRInO na stronie internetowej <http://trino.pttk.pl/>.